Adroddiad Monitro Blynyddol ar gyfer yr Iaith Gymraeg

2017/18

Paratowyd yn unol â gofynion Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011

2. Cwynion

		Bwrdeistref Sirol Caerffili i ddelio ag ef.

CSG119 Ymchwiliad Gwersi Nofio i Safonau'r Gymraeg 81, 84 ac 86

Roedd Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent yn destun ymchwiliad gan Swyddfa'r & R P L V L \ Q \ G G , D L W K : / & 2 \ Q JâCSâfonau 81, 84 ac 86 a'r Gymraeg i asesu pa gwersi nofio trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r ymchwiliad hwn yn cynnwys dau gyfnod adrodd, sef 2016/17 a 2017/18.

Ar 03/06/2016, derbyniodd Comisiynydd y Gymraeg nifer o gwynion gan aelod o'r cyhoedd. Roedd y cwynion yn ymwneud â darpariaeth gwersi nofio nifer o awdurdodau lleol, gan gynnwys Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent. Rhoddwyd tystiolaeth i gefnogi'r ymchwiliad i'r cwynion; roedd y dystiolaeth hon yn cynnwys ymateb yr awdurdodau lleol i ymholiadau ynghylch 14 n252>]TJ /T(y)l. M16

methu â chydymffurfio â Safonau 81 ac 86 ond wedi methu â chydymffurfio â Safon 84 gan nad oedd yn cynnig gwersi nofio yn Gymraeg ar unrhyw lefel er bod gwersi yn cael eu cynnig yn Saesneg.

Ar 2 Awst 2017, derbyniodd y Cyngor yr Hysbysiad Penderfyniad Terfynol gan Gomisiynydd y Gymraeg. Yn achos diffyg cydymffurfio â Safon 84, roedd yn ofynnol i'r Cyngor baratoi cynllun gweithredu a oedd yn nodi'r camau y byddai'r Cyngor yn eu cymryd er mwyn cydymffurfio â Safon 84 mewn perthynas â gwersi nofio a oedd i'w ddychwelyd i Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg erbyn dim hwyrach na 17 Hydref 2017. Crëwyd y cynllun gweithredu hwn gydag Ymddiriedolaeth Hamdden Aneurin yn gweithio ar y cyd â'r Tîm Polisi.

Ar 1 Rhagfyr 2017, derbyniodd y Tîm Polisi lythyr oddi wrth Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg a ddywedodd eu bod yn falch o nodi bod y Cyngor wedi paratoi cynllun gweithredu sy'n cynnwys camau clir yn seiliedig ar y ddogfen gyngor a bod y cynllun yn cynnwys camau rhesymol i gwrdd â gofynion y safonau ond gan nad oedd yn cynnwys amserlen benodol neu ymrwymiad amser ar gyfer pob un o'r camau gweithredu, ni allai Swyddfa'r Comisiynydd Iaith gymeradwyo'r cynllun gweithredu.

amrywiwyd hysbysiad cydymffurfio'r Cyngor fel bod yn rhaid i'r Cyngor gydymffurfio â gofynion safon 41 erbyn 30 Mawrth 2018.

Sgiliau a Gallu yn y Gymraeg

Mae Safon 170 yn gofyn am nifer y cyflogeion sydd â sgiliau yn y Gymraeg ar ddiwedd y flwyddyn dan sylw.

Darparwyd y wybodaeth yn yr adran hon trwy'r Tîm Datblygu Sefydliadol gan ddefnyddio system iTrent y Cyngor ac mae'n cynrychioli gallu'r staff yn y Gymraeg ar 31 Mawrth 2018.

Erbyn hyn mae gan staff y gallu a'r cyfrifoldeb i gynnal eu cofnodion staff eu hunain. Y ffigur sylfaenol ar gyfer y data yw 3,344 o swyddi ar restr sefydlu'r Cyngor, (gostyngiad o ffigur llinell sylfaen y llynedd). Dylid nodi bod gan bob set ddata rif di-ymateb rhwng 573 a 718 o staff. Mae'r rhif di-ymateb yn cyfateb i'r rhai a ddewisodd beidio ag ateb cwestiwn penodol.

Siarad Cymraeg

Mae nifer y gweithwyr sydd â sgiliau siarad Cymraeg ar 31 Mawrth 2017 yn gyfanswm o 765 o bobl, sydd wedi'u categoreiddio fel staff sy'n gallu siarad 'ychydig', 'cymedrol', 'eithaf da' neu 'rhugl'. Fodd bynnag, mae 71% o staff yn datgan nad oes ganddynt allu siarad Cymraeg.

Mae nifer a chanran y staff sy'n gallu deall, siarad, ysgrifennu a darllen Cymraeg yn amrywio ychydig rhwng pob cymharydd, a ddangosir yn y graffiau isod:

Siarad Cymraeg	Cyfanswm
Rhugl	54
Cymedrol	206
Eithaf da	26
Ychydig	479
Dim Gallu	1949
Dim ymateb	630
Cyfanswm Terfynol	3344

Siart 1: Deall Cymraeg

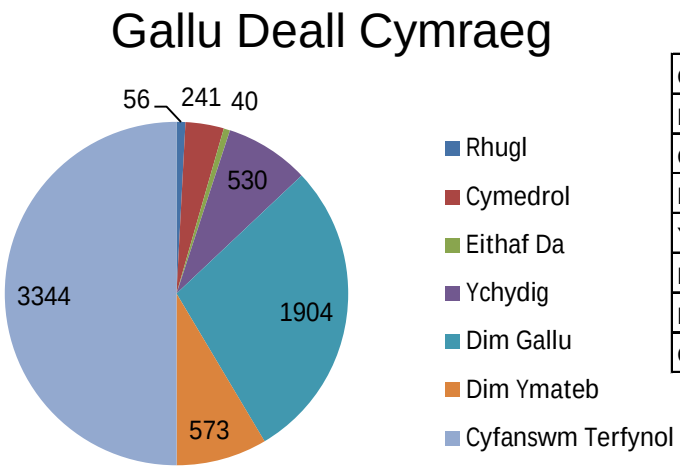

Gallu Deall Cymraeg	Cyfanswm
Rhugl	56
Cymedrol	241
Eithaf Da	40
Ychydig	530
Dim Gallu	1904
Dim Ymateb	573
Cyfanswm Terfynol	3344

Siart 2: Siarad Cymraeg

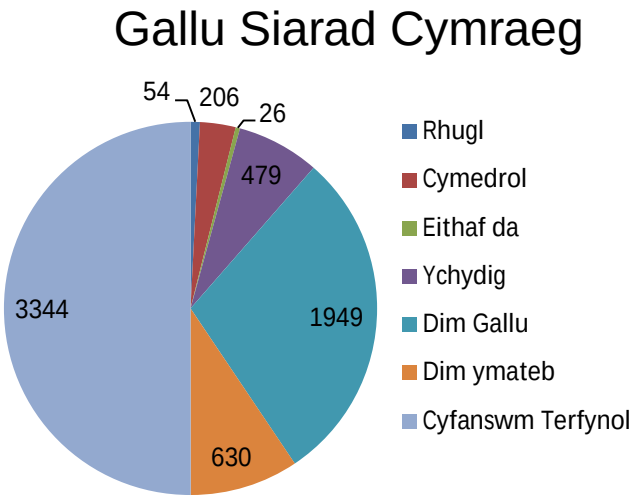

Siart 3: Ysgrifennu Cymraeg

Siart 4: Darllen Cymraeg

Siart 4: Darllen Cymraeg

Fel mae'r graffiau hyn yn dangos, mae'r ffigurau yn debyg iawn ar draws y 4 cymarydd, ond mae'n ddiddorol nodi bod llai o bobl yn teimlo'n fwy hyderus wrth ysgrifennu Cymraeg. Mae canran y staff sy'n datgan eu bod yn 'rhugl' yn nodweddiadol tua 1.5%, tra bod y ganran sy'n dweud nad oes ganddynt 'ddim gallu' tua 75%. Mae hyn yn dangos bod tua 23% o staff yn dweud bod ganddynt rywfaint o allu yn rho9G-8 (a)14 (m)-3 (r)7 (aeg)10 (.)2 (tr)7 (ubo)d'Yyaynig

Siaradwyr Cymraeg rhugl yn ôl adran:

Adran	Nifer
Gwasanaethau Corfforaethol a Strategaeth	2
Addysg	45

Yr Amgylchedd

gwasanaeth derbynfa cyfrwng Cymraeg gweithredol erbyn y dyddiad gosodedig o 30ain Medi 2018.

Yn ystod y cyfnod adrodd, cynigiwyd dau gwrs trwy gyfrwng y Gymraeg; mynychwyd pob cwrs gan 1 swyddog.

Recriwtio – Gofynion Sgiliau yn y Gymraeg

Mae Safon 170 yn gofyn am nifer y swyddi newydd a swyddi gwag yr ydych wedi'u hysbysebu yn ystod y flwyddyn a gategoreiddiwyd fel swyddi lleodd, cyni S14 (d)

http://democracy.blaenau-gwent.gov.uk/aksblaenau_gwent/images/att6176.pdf

Isod ceir rhai o'r darnau allweddol o waith sy'n cael eu symud ymlaen i hyrwyddo'r Gymraeg o fewn y Cyngor a chymunedau Blaenau Gwent:

Mae **A À%… ìÅÐÒG zà†V gáÆ%ìJîA%y %y]! áaLA=ZÄ"y Ä %y¡ # h- çy %**

Mae

Cynllun Strategol Addysg Gymraeg

Mae'r Cyngor a'r Fforwm Addysg Gymraeg wedi ymrwymo i ddatblygu'r ddarpariaeth addysg Gymraeg gorau y gall Blaenau Gwent ei gynnig. Mae'r Swyddog Cefnogi'r Gymraeg yn aelod o'r Fforwm Addysg Gymraeg (WEF). Darperir addysg cyfrwng Cymraeg cyfredol ym Mlaenau Gwent gan un ysgol gynradd sef Ysgol Gymraeg Bro Helyg, gyda darpariaeth uwchradd gan Ysgol Gyfyn Gwynllyw mewn partneriaeth â Chynghorau SEWC ar draws y rhanbarth.

Mae Fforwm Rhanbarthol De-ddwyrain Cymru yn arwain ar ddatblygu safonau addysg Cymru, gan gefnogi gweledigaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer y Gymraeg mewn Addysg. Mae Blaenau Gwent yn bartner ymrwymedig sy'n cyfrannu at weithio gyda'i gilydd yn y rhanbarth i roi cyfle i ysgolion a darparwyr addysg ar draws ystod oedran a sectorau ieithyddol sydd â gallu a chynaliadwyedd i gynyddu safonau yn y Gymraeg a hyrwyddo'r defnydd o'r iaith Gymraeg o fewn teuluoedd, cymunedau a gweithleoedd. Bydd Blaenau Gwent a'i bartneriaid yn ysgogi galw a darparu darpariaeth leol, hygyrch, gynaliadwy sy'n canolbwyntio ar y gymuned i gwrdd â'r galw cynyddol am addysg cyfrwng Cymraeg yn y Fwrdeistref Sirol.

cyfrwng Cymraeg i rieni gyda mwy o ddigwyddiadau wedi'u cynllunio. Bydd y
digwyddiadau hyn yn helpu i godi proffil a lefelau cyfranogiad mewn addysg cyfrwng

Tîm Rheolaeth Adrannol (DMT)

Mae'r staff yn gyfrifol am weithredu'r safonau yn effeithiol ar draws pob cyfarwyddiaeth ac adran. Mae'r Penaethiaid Gwasanaeth perthnasol wedi cymryd rhan lawn mewn trafodaethau i sicrhau eu bod mewn sefyllfa dda i fodloni'r gofynion. Mae'r Tîm Polisi yn parhau i gefnogi pob adran i fonitro cydymffurfedd â'r safonau.

Y Tîm Polisi

Mae'r tîm Polisi yn cefnogi, cynghori ac yn darparu arweiniad i'r DMTs, arweinwyr gwleidyddol a phroffesiynol ar bob mater sy'n ymwneud â'r Gymraeg. Cefnogir y gwaith hwn gan y Swyddog Cefnogi'r Gymraeg a benodwyd i gefnogi gweithredu'r safonau.

Canllawiau ar y Gymraeg i Staff

Mae ystod o ganllawiau byr, ymarferol a hawdd eu dilyn wedi'u cynhyrchu ac maent wedi'u cynnwys ar dudalen Canllawiau ar y Gymraeg dynodedig ar fewnrwyd y Cyngor:

(http://intranet/policies-plans-strategies/welsh-language-guidance.aspx).

Bydd y canllawiau hyn yn cynorthwyo staff i weithredu llawer o'r Safonau Darparu Gwasanaethau, Creu Polisi a Safonau Gweithredol yn effeithiol. Mae'r canllawiau'n cynnwys disgrifio sut y dylai staff ateb y ffôn yn ddwyieithog, gan ddefnyddio templedi dwyieithog allan o'r swyddfa, cyfarchion sylfaenol, ymadroddion gohebiaeth ac arweiniad ar sut i gael cyfieithiad. Ail-edrychir, adolygir a diweddarir y dogfennau gwaith hyn pryd a phan fo angen.

Mae'r Hysbysiad Cydymffurfio a chrynodeb o'r Safonau sy'n cynnwys cyfrifoldebau staff hefyd ar gael ar y dudalen fewnrwyd. Hyrwyddwyd y dudalen fewnrwyd hon yn helaeth trwy nifer o fecanweithiau, gan gynnwys y Rhwydwaith Cydraddoldeb Corfforaethol, CMT Ehangach a'r Cyfarwyddwr Arweiniol a Phennaeth 'Negeseuon y Gwasanaeth Taledig tan fis Hydref 2017 a thrwy Neges y Rheolwr Gyfarwyddwr o fis Tachwedd 2017 trwy e-bost mewnol.

Prosiect Dewis y Gymraeg

Dechreuodd y Prosiect Dewis y Gymraeg ym mis Mawrth / Ebrill 2016 ac mae'n ddarn sylweddol o waith a geisiodd nodi dewis iaith dinasyddion, cwsmeriaid, partneriaid a staff. Mae'r prosiect hwn wedi'i ohirio ar hyn o bryd.

Dewis y Gymraeg gan Staff

Anfonwyd llythyr Dewis y Gymraeg at bob aelod o staff gyda chyflwyniad i Safonau'r Gymraeg. Cydlynwyd y wybodaeth hon gan reolwyr llinell fel eu bod yn deall dewis iaith eu staff a bydd y dewisiadau yn parhau i gael eu cofnodi'n ganolog ar system AD iTrent y Cyngor.

Yn ystod cwmpas y cyfnod adrodd hwn, mae'r Cyngor wedi cyflwyno elfen MYOptions i'r system iTrent sy'n golygu bod staff yn gallu diweddaru'r wybodaeth hon gan sicrhau bod gan y Cyngor wybodaeth gyfredol am allu Cymraeg eu gweithlu.

Asesiad Effaith Cydraddoldeb (EQIA)

Mae'r broses EQIA ers amser maith wedi cynnwys yr elfen Gymraeg. Mae'r fframwaith EQIA yn cael ei adolygu ar hyn o bryd. Diwygiwyd y ddogfen yn flaenorol i bwysleisio pwysigrwydd yr effeithiau 'cadarnhaol' yn ogystal ag effeithiau andwyol, yn unol â gofynion y Gymraeg, gyda nodyn o'r safonau Llunio Polisi.

Yn ogystal, mae'r EQIA yn ofyniad clir ar gyfer yr holl Gynlluniau Busnes

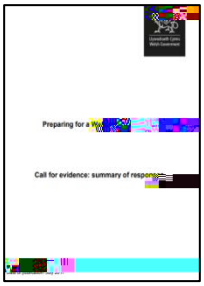
Preparing for a W
Call for evidence: summary of respons

White Paper Consultation Document
Striking the right balance: proposals for a Welsh Language Bill

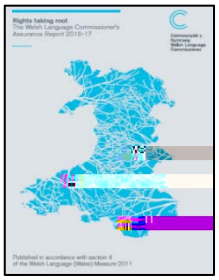
Rights taking root
The Welsh Language Commissioner's Assurance Report 2016-17
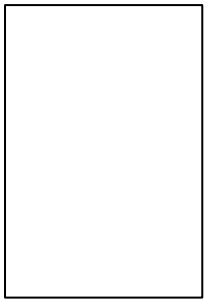
Cyfrifiad, a holodd yng Nghymru yn 2011 a oedd prif iaith yr ymatebydd yn Gymraeg neu'n Saesneg.